

Türkiye’deki Geçici Koruma Altındaki Yabancıların Kamu Kurumları İle Uyumunu*

Sevilay Sonay POLAT**

Özet

Bu makale Türkiye’deki geçici koruma altındaki yabancıların 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu kapsamında hukuki statüsünü ve uyum terminolojisinden yola çıkarak geçici korunan bu yabancıların Türkiye’deki kamu kurumları ile uyumu adı altında yapılan çalışmaları analiz etmek ve mevcut uyumu değerlendirmek üzere yazılmıştır. Yabancıların uyumu noktasında büyük önem taşıyan bir alan olan yabancıların eğitim kurumları, sağlık kurumları ve diğer kamu kurumları ile olan uyumunu gerçekleştirebilmek adına ülkemizde yapılan çalışmalardan söz edilmiştir. Makalenin amacı; gerçekleşen göç hareketleri karşısında geçici koruma sahiplerinin ülkemizin kamu kurumları ile uyumu hususunda hangi faaliyetlerin gerçekleştirildiği ve mevcut sistemde uyumun ne ölçüde kazanıldığını görmek ve ilave olarak yapılması gerekenleri keşfetmektir. Makalenin yöntemi ise; sosyal bilimlerde veri toplama türlerinden biri olan anket yöntemidir. Toplam 122 (yüzyirmiiki) geçici koruma sahibine Türkiye’deki kurumlarla uyumlarını ölçmek adına sorular yöneltilerek anket çalışması yapılmıştır. Anket çalışması neticesinde yabancıların sırf yabancı olmalarından kaynaklı olarak kamu kurumlarıyla uyum problemi yaşayıp yaşamadıkları analiz edilmiştir. Yasal kalış izni olan geçici korunanların bu noktada büyük ölçüde eğitim kurumları, sağlık kurumları ve diğer kurumlar ile sorun yaşamadıkları, işlerini sorunsuz olarak gerçekleştirebildikleri görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Göç, Uyum, Geçici Koruma

* Bu çalışma, Ocak 2020’de Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsüne sunulmuş olan yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

** Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, orcid: 0000-0001-5318-2854, s.sonay.yuksell@gmail.com

---

Adaptation of Foreigners under Temporary Protection in Turkey with Institutions*

Sevilay Sonay POLAT **

Abstract

This article analyzes the studies with the title of adaptation of foreigners under temporary protection in Turkey with public institutions and evaluates the current situation of adaptation. This temporary protection of foreigners is based on the legal status and adaptation terminology within the scope of Law No. 6458 on Foreigners and International Protection. The studies conducted in Turkey are mentioned in areas such as educational institutions, health institutions and other public institutions which are of great importance in terms of foreigners' adaptation. The purpose of this study is to discover the activities that are carried out for the adaptation of temporary protection holders with the public institutions of our country after the migration movements. This article also aims to demonstrate the extent of adaptation in the existing system and to discover what needs to be done in addition. The method of the article is a survey method which is one of the data collection types in social sciences. A total of 122 temporary protection holders were surveyed in order to measure their adaptation with institutions in Turkey. The effect of being a foreigner in foreigners' adaptation problem with public institutions was analyzed according to survey results. Finally, it is concluded that the temporary protected people, who are legally permitted to stay, have no problems with educational institutions, health institutions and other public institutions and can carry out their work without any problems.

Keywords: Migration, Adaptation, Temporary Protection

---

* This article derived from master thesis that is presented at Sakarya University Social Science Institute, January 2020.

**Directorate General of Migration Management, orcid: 0000-0001-5318-2854, s.sonay.yuksell@gmail.com

1.Giriş

Göç, bir kişinin veya bir grup insanın uluslararası bir sınırı aşması veya bir devlet içinde bir yerden başka bir yere geçmesine denilmektedir. Süresi, yapısı ve nedeni ne olursa olsun insanların nüfus hareketlerindeki değişiklikten meydana gelmektedir. Buna, mültecilerin, yerinden edilmiş zorla göç ettirilen kişilerin, ekonomik göçmenler olan işçilerin, aile birleşimi gibi amaçlarla hareket eden kişilerin göçü de dahildir. (Perruchoud-Redpath, 2004: 35-36)

Bir başka tanımla göç; belirli bir hedef doğrultusunda ya da belirli bir hedef olmaksızın bir yere yönelen coğrafi insan hareketleri olarak tanımlanmaktadır. (Çağlayan, 2011: 85)

Özer Ozankaya (1994:56) ise, göç kavramını bireylerin ya da toplumsal kümelerin yerleşmek için bir yerden başka bir yere gitmeleri olarak tanımlamıştır. Dışa göç, içe göç ve iç göç olarak göç kavramını üçe ayırmıştır. Dışa göç kavramı, bir ülkedeki bireylerin ya da toplumsal kümelerin başka bir ülkeye göç etmeleridir. İçe göç kavramı, bir ülkeye başka ülkelerden bireylerin ya da toplumsal kümelerin gelip yerleşmesidir. İç göç kavramı ise, bir ülke sınırları içerisinde bireylerin ya da toplumsal kümelerin bir yerden başka bir yere gidip yerleşmeleridir.

Bahsi geçen tanımların tamamı her ne kadar farklı şekillerde anlatılmış olsa da genel manada anlatılan göç kavramı hemen hemen aynı anlamlara çıkmaktadır; şöyle ki göç en basit tanımı ile belirli bir toplumun birtakım nedenlere dayanarak gruplar halinde veya bireysel olarak bir yerden başka bir yere taşınmasıdır, şeklinde yapılabilir. Bu nedenlerden bahsedecek olursak, savaş, zulüm, siyasi veya ideolojik farklar, din, kültür, ekonomik nedenler, eğitim, sağlık vs. gibi sayılabilecek birçok neden insanların göç etmesine neden olabilir, bahsi geçen bu yer değiştirme birçok nedenden kaynaklanabilir.

Bu göç dalgası ülke içerisinde olabileceği gibi, sınır ötesi de olabilir. Bu anlamda göçü, iç göç ve dış göç olarak ikiye ayırmak mümkündür.

Genel manada kısaca; göç kavramı, birçok boyutu ile parçalara ayrılarak, birçok tanım yapılabilir. Sebepleri açısından, sonuçları açısından veya psikolojik boyutları açısından ayrılarak değerlendirilebilir.

Türkiye jeopolitik konumu ve tarihi itibari ile artan bir ivme ile göç almakta ve farklı ülkelerden birçok yabancıya veya Türk soylu yabancı uyruklulara ev sahipliği yapmaktadır. 2005 yılında Türkiye'ye giriş-çıkış yapan yabancı sayısı 20.275.213 kişi iken, 2017 yılında bu sayı 32.058.216 kişiye yükselmiştir. (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2018) Gün geçtikçe ciddi oranda artan yabancı sayısına mukabil yeni göç sistemi ile birtakım ayrımlara gidilmiştir. Bu ayrımlar, 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu öncesi yabancının menşei ülkesine göre A sınıfı ülke, B sınıfı ülke şeklinde yapılmakta iken, bu yasa ile, taraf olduğumuz Yabancıların Hukuki Statüsüne İlişkin Sözleşme uyarınca göç eden yabancıların menşei ülkelerinden ziyade buldukları şartlardan yola çıkarak hukuki statüleri ile yapılmıştır.

6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu uyarınca, Türkiye'de hukuki statülerine göre, ikamet izni ile kalan yabancılar, çalışma izni ile kalan yabancılar, uluslararası koruma başvuru sahipleri, uluslararası koruma kapsamındaki mülteciler, şartlı mülteciler, ikincil koruma statü sahipleri, geçici koruma statüsü sahipleri, vatansız statü sahipleri, düzensiz göçmenler ve Türk soylu yabancılar olarak bahsedilebilir. Bu statülerden geçici koruma altındaki yabancılar bugün itibari ile yalnızca Suriyelilerden oluşmakta olup, 6458 sayılı

yasanın 91. Maddesi uyarınca, ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen yabancılara verilen statüdür.

Bu araştırmada, öncelikli olarak geçici koruma statüsü, ardından uyum kelimesinin anlamı ve yabancıların kamu kurumlarıyla uyumu adı altında yapılan çalışmaların neler olduğu konusuna değinilecek, bahsi geçen statülerden geçici koruma altındaki yabancıların ülkedeki kamu kurumlarına uyumu noktasında değerlendirme yapılacak ve yapılan anket çalışması ışığında elde edilen verilerle geçici korunanların kamu kurumlarıyla uyumu noktasında ülkemizin hangi aşamada olduğuna dair yoruma gidilecektir.

Bu çalışmanın amacı; göç olgusunu, gerçekleşen göç hareketleri karşısında geçici koruma sahiplerinin göç alan ülke kamu kurumları ile uyumu hususunda hangi faaliyetlerin gerçekleştirildiği ve mevcut sistemde uyumun ne ölçüde kazanıldığını görmek ve ilave olarak yapılması gerekenleri keşfetmektir.

Bu çalışmanın önemi; geçici koruma statüsü altındaki yabancıların kamu kurumları ile uyumu doğrultusunda alınması gereken önlemleri vurgulamak suretiyle uyum politikalarının geliştirilmesine katkı sağlayabilecek fikirler öne sürülecek olmasıdır.

Çalışmanın yöntemi ise; sosyal bilimlerde veri toplama türlerinden biri olan anket yöntemidir. Anket yapılırken araştırmacının yönettiği anket türü kullanılmış, sorular doğrudan kişilere yöneltilmiştir. Çalışmada yöneltilen anket soruları durum tespitine yönelik olarak sorulmuştur. Bir araştırmanın sonuçları ile ne kadar fazla genelleme yapılabilirse, araştırmanın değeri de bir o kadar artmaktadır. Araştırmalarda geniş bir alanda genellenebilirliği olacak bilgiler elde etmeye çalışmak bu anlamda büyük önem taşımaktadır. (Karasar, 2005:109-110) Bu araştırmanın evreni Türkiye’de geçici koruma statüsü ile ikamet etmekte olan yabancı uyruklu kişilerdir. Bu doğrultuda, Bu yabancıların en yoğun buldukları il olan İstanbul içerisinde yine en yoğun buldukları ilçelerden Fatih ilçesi örneklem olarak seçilmiş, her elemanın örneğe girme şansı eşit olduğu basit rastgele yöntemle geçici koruma statüsünde bulunan yüz yirmi iki kişiye anket soruları yöneltilmiştir. Anket esnasında yöneltilen soruların amacı yabancıların kurumlar ile sorun yaşayıp yaşamadıklarını tespit etmektir. Anket verilerinin yorumlanmasında SPSS sistemi kullanılacaktır.

2.Geçici Koruma Statü Sahibi Yabancılar

Ülkesinden ayrılmaya zorlanmış geri dönemeyen kitlesel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızdan geçmiş bulunan yabancılardan bireysel olarak uluslararası koruma talepleri alınamayanlara Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu 91. Maddesine dayanarak geçici koruma statüsü verilir. (Geçici Koruma Yönetmeliği, 2014: m.1)

Geçici koruma silahlı çatışma, yaygın şiddet, insan hakları ihlalleri ve doğal afet gibi nedenlerle ülkesini kitlesel olarak terk etmek zorunda kalan kişilerin korunmasında tarihte önemli bir rol oynamış ve bugün de bu önemini muhafaza eden bir koruma biçimidir. (Ciğer, 2016: 62)

Geçici Koruma Yönetmeliği uyarınca Türkiye’ye yasadışı yollarla giriş yapmış olsalar dahi bu kişilerin menşe ülkesinden kaçarak gelmesi ve acil ve geçici koruma talep etmesi nedeni ile para cezası alınmaz ve herhangi bir yaptırımında bulunulmaz.

Bakanlar Kurulu, geçici koruma kapsamına alınacak olanlar, gerekli görüldüğü takdirde geçici koruma süresi, geçici koruma statüsünün uzatılması veya sona ermesi koşulları, ülke genelinde veya belirli bir bölgede uygulanıp uygulanmayacağı, geçici koruma kapsamında ülkemize kabul edilenlerin sınırlandırılıp sınırlandırılmayacağı hususlarını belirlemeye yetkilidir. (Geçici Koruma Yönetmeliği,2014: m.10)

Ülkemizde mevcut uygulamada yalnızca Suriyeliler için uygulanan bir geçici koruma sistemi bulunmaktadır. Geçtiğimiz yıllarda bu statü Iraklılar için de tanınmıştır. Ancak şu an aktif olarak Suriye uyruklu yabancılar için geçici koruma statüsü belirleme işlemleri yapılmaktadır. Bu işlemler, geçici koruma kayıtları yapılırken yabancıların sunabileceği herhangi bir belgesi yok ise, aksi ispatlanıncaya kadar beyana dayalı olarak biyometrik verileri alınarak merkezi veri tabanına kaydolur. (Geçici Koruma Yönetmeliği,2014: m.21)

Geçici Koruma Yönetmeliğinde (2014: m.26-31) belirtildiği üzere, geçici koruma statü sahibi yabancıların eğitim ve sağlık gibi temel hizmetleri sunulmakta ve geçici korunanlar için mevcut bulunan barınma merkezlerinde tüm hizmetler ücretsiz olarak sağlanmaktadır.

Ülkemizde yaşayan geçici koruma statü sahibi sayısı, 2016 yılı verilerine göre, 3.424.237 iken, 2017 verilerine göre ise, 3.424.237 ve 2018 Şubat ayına kadar olan istatistiksel verilere bakıldığında ise, 3.531.416 kişinin geçici koruma olarak Türkiye’de ikamet ettiği görülmektedir. Geçici Koruma statüsü olarak ülkemizde barınan yabancıların en fazla tercih ettiği il, 548.569 kişi ile İstanbul iken, ikinci tercih edilen il 473.748 kişi ile Şanlıurfa, üçüncü tercih edilen il, 369.090 kişi ile Gaziantep olmuştur. En az tercih edilen ilk il 50 kişi ile Bayburt, ikinci il, 66 kişi ile Artvin, üçüncü il ise, 76 kişi ile Bartın olmuştur. (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü,2018)

Genel anlamda tanımı yapılan bu yabancıların kurumlarla uyumu doğrultusunda verilecek olan bilgilere ışık tutması açısından öncelikli olarak uyum kelimesinden bahsedilecektir.

3.Uyum Nedir?

Göç eden toplumların veya bireylerin, göç alan toplumlarla olan ilişkisi her devirde büyük önem taşımıştır. Göç olaylarının sorunlara neden teşkil etmesinin bertaraf edilmesi için önceleri asimilasyon politikaları izlenmiştir. Ve halen bu politikaları devam ettiren ülkeler bulunmaktadır. Ancak kısmen asimilasyon politikaları yerini entegrasyon politikalarına vermiştir. Burada asimilasyon kelimesinin kökenine inerek neden bu tarz politikaların izlendiği konusunda fikir sahibi olunabilir.

Richard Perruchoud ve Jillyanne Redpath’e göre (2004: 10); asimilasyon; bir etnik ya da sosyal grubun -genellikle azınlığın- diğer bir grupla uyumlu hale gelmesidir. Asimilasyon dil, gelenek, değer ve davranışlarda ya da hatta temel hayati çıkarılarda değişiklik olması anlamına gelir. Grup geleneksel, kültürel uygulamalarını muhtemelen tamamen bırakmasa da genelde asimilasyon bir grubun sosyal anlamda toplumun diğer fertlerinden ayırt edilemez hale gelmesine yol açacaktır. Asimilasyon kültürel uyumun en aşırı halidir.

Perruchoud ve Redpath ikilisi her ne kadar asimilasyon kelimesinin tanımını yaparken uyum kavramını bu tanımın içerisine alsın da uyum ve asimilasyon kelimeleri arasındaki farkın ne denli fazla olduğu gerçeği yadsınamaz.

Türk Dil Kurumu'na göre ise, "asimilasyon, farklı kökenden gelen azınlıkları veya etnik grupları, bunların kültür birikimlerini, kimliklerini baskın doku ve yapı içinde eriterek yok etme" anlamına gelmektedir. (Türk Dil Kurumu, 2018)

Buradan yola çıkarak asimilasyon kelimesi kökeninde TDK tarafından ve Perruchhoud ve Redpath ikilisi tarafından tarif edildiği üzere toplumun diğer fertlerinden ayrılmaz hale gelmesi yani göç eden toplumun temel değerlerini eritme, yok etme, özümseme anlamlarına gelmektedir.

Romanın ülkesini ve herhangi bir saldırıda kendisini koruma politikası da asimilasyona güzel bir örnek olarak verilebilir. Roma felsefesi; "İmparatorluğuna kabule et ve onları Romalı yap!" der. (Güncay, 2018) Bu sözden de anlaşılacağı üzere Roma önce göç almayı ve daha sonra toplulukları asimile etmeyi ve Romalıların sayısını artırmayı hedef edinmiştir. Bu tür uygulamalar zaman içerisinde azalmış ve asimilasyon yerini daha modern bir kavram olarak görülen entegrasyon kavramına bırakmıştır.

Entegrasyon kelimesini ise, terimsel manada tarif edecek olursak, "entegrasyon, toplumsal çevreye veya bir duruma uyma, uyum sağlama, intibak." anlamına gelmektedir. (Türk Dil Kurumu, 2018) Entegrasyonun kelime manasına bakıldığında göçmenin göç ettiği topluma uyum intibak sağlamasından bahsedilmektedir. Dünya üzerinde yaygın olarak kullanılan göçmen politikalarının çoğu entegrasyona dayanmaktadır. Entegrasyon kelimesi içerisinde göçmenlerin etnik kültürlerini de devam ettirilmesine izin vermesi bakımından yeni dünya düzenine daha uygun görülmüştür. Kendi kültürünü devam ettirerek ancak göç ettiği toplum kültürünü de benimseyerek ikisinin uyumu olarak nitelendirilmektedir. Bu noktada her iki kültürü de devam ettirmenin ne derece mümkün olabileceği sorusu ile karşılaşılmaktadır. Almanya'nın entegrasyon politikası içerisinde bahsedilen düşünce kendi kültürünü devam ettirme olgusunun gelecek kuşaklara aktarıldıkça azalacağı ve doğal bir süreç olarak en nihayetinde topluma göçmenlerin tümüyle adapte olacağı yönündedir. Bu doğrultuda esasında öncelikli olarak sosyal entegrasyon kavramının ilk etapta göçmenin kendi kültürünü korumasını ancak aşamalı olarak göç ettiği toplum karşısında yok etmesini hedeflemektedir yorumu çıkarılabilir. Veya bunun bir hedef değil doğal bir sonuç olduğundan bahsedilebilir. Kültürel ve sosyal entegrasyon bu anlamda kuşaklar arası farklılaşacağı ve en nihayetinde gelecek kuşakların tamamen asimile olmuş olacağı sonucunu doğurabilir. (Şahin, 2008: 229-230)

Avusturya'da da kalıcı hale geldiği kabul edilen göçmenlerin sorunlarına ilişkin bir takım strateji ve politikalar benimsenmiş, zamanla eritme potası (melting pot) çağrışımı asimilasyondan, bir arada yaşama, bütünleşme ve karşılıklı uyumu imleyen çokkültürlülük ve entegrasyon yaklaşımlarına evrilmiştir. (Sağlam,2017:142)

Esser, entegrasyonu dört farklı biçimde tanımlamıştır. Etnik kültüre uyumun baskın olduğu durum 'segrasyon', yeni kültüre uyumun baskın olduğu durum 'asimilasyon', her iki kültüre de uyumun olduğu durum 'çoklu entegrasyon' ve her iki kültürün de reddedildiği durum 'marjinalleşmedir'. Ona göre sosyal entegrasyon bu sayılanlardan daha çok asimilasyon veya segrasyon şeklinde görülür. (Şahin, 2008: 230)

Bir başka anlatımla, toplumların birbirleri ile kültürel etkileşime girmesi durumu kültürleşme olarak adlandırılır. Ve bu kültürleşme olgusu iki aşamada gerçekleşir. Birincisi grup düzeyinde

olup, sosyal yapılar, kurumlar ve kültürel uygulamalarda meydana gelen değişiklikleri içerirken, diğeri birey düzeyinde olup, kişi davranışları ve karakterinde değişiklikler oluşturur. Ancak bu değişimler kısa vadede gerçekleşebilen değişimler değildir, bazen yıllar bazen nesiller bazense yüzyıllar alabilir. Bu uzun değişim sürecinde toplumların sakin ve tatminkar olması elbette ki beklenemez. Zorunlu etkileşim kimi zaman göçmenin kendi kimliğini sert bir biçimde muhafaza etmesine ve göç ettiği yerdeki kültüre karşı mesafeye neden olur, bu durumda “ayırılma” meydana gelir, göçmenin kendi kültürel kimliğini muhafaza etmekten vazgeçmesine, baskın kültürü benimsemesine neden olur, bu durumda “asimilasyon” meydana gelir, bazen göçmen kendi kültürünü yaşamakla birlikte karşı kültür ile de etkileşime girer, iki kültür arasında bir harmonizasyon sağlanmasına neden olur, bu durumda “bütünleşme” meydana gelir, bazense göçmen göç ettiği kültüre ait hiçbir unsuru paylaşmaz ve kendi kültüründen de uzaklaşması durumu meydana gelir ve bu durumda “marjinalleşme” meydana gelir. (Karasu, 2017: 634)

Bu tanımlamalarla ilişkilendirmek gerekirse Türkiye ve benzer politika güden ülkelerde bütünleşme kavramı ile çok kültürlülük kavramlarının birleşmesi ile ortaya çıkabilecek bir kavramdan söz edilebilir: Uyum. Uyum entegrasyonla tanım olarak her ne kadar benzeşse de aslında entegrasyondaki gibi yalnızca göç eden toplum veya bireylerin göç alan topluma ayak uydurması olarak değil, toplumların veya bireylerin karşılıklı empati kurma yoluyla birbirlerini anlaması ve uyum ahenk sağlaması olarak tanımlanabilir. Tıpkı iki kültürün arasında sağlanacak olan harmonizasyon olarak ad verilen bütünleşme kavramı gibi. Bir nevi bütünleşmeye benzer biçimde tanımlanan çoklu entegrasyon olarak bilinen uyum türü seçilmiş denilebilir. Toplumlar birbirlerini ve buldukları konumu anlama yoluna gittiğinde insancıl, barış hedefleyen bir toplumun varlığından söz edilebilir. Zira savaştan, zulümden, baskıdan kaçan, yıllardır alıştığı düzeni terk etmek zorunda kalan bireylerin yaşadığı travmatik hayat hikayesini anlamak, destek olmak ve uzaklaşmak zorunda kaldıkları hayatlardan bambaşka bir düzene geçme durumunun zorluğunu paylaşmak suretiyle dışlama, ayrımcılık durumlarından uzak durmak uyum politikasının hedeflerindedir denilebilir.

Ulusal ve uluslararası literatürde yabancıların topluma olan uyumu, asimilasyonu, entegrasyonu noktasında yukarıdaki tanımlamalardan yola çıkılarak ayrımlara gidilmiş iken Türkiye’de yabancıların uyumu konusu 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ile yalnızca üç paragraf halinde açıklanmıştır. Özetle, Genel Müdürlük ülkedeki yabancıların toplumla karşılıklı uyumunu kolaylaştırmak, ülkemizde üçüncü kişilerin yardımı olmaksızın bağımsız hareket edebilmelerini kolaylaştıracak önlemler almak, kamu kurum ve kuruluşları, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları, üniversiteler ile uluslararası kuruluşların önerilerinden faydalanarak uyum faaliyetleri planlamalar yapmakla yükümlüdür. Yabancılar uyum anlamında ülkenin siyasi yapısı, dili, kültürü ve tarihi, hak ve özgürlükleri ile ilgili kurslara katılabilir. Kamusal ve özel mal ve hizmetlerden yararlanma, ekonomik faaliyetlere erişim, eğitim, sağlık hizmetleri alma gibi konularda kurslar Genel Müdürlük tarafından yaygınlaştırılır. (Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu: m.96)

Yukarıda görüldüğü üzere yasanın öncelikli hedefinin yabancıların toplumla olan karşılıklı uyumunun olduğu ve daha sonra sosyal hayatın tüm alanlarında üçüncü kişilerin aracılığı olmadan bağımsız hareket etmeleri konusuna vurgu yapıldığı söylenebilir. Yine yasada uyum konusunda zorunluluktan ziyade, opsiyonel olarak yapılabilecek birtakım faaliyetlere vurgu

yapılması dikkat çeken bir husustur. Yabancıların sosyal ve kültürel uyumu, mal ve hizmetlerden yararlanma konularının yanı sıra eğitim ve sağlık konusuna ayrıca vurgu yapılmış ve bu alanlarda yabancıların bilgilendirilmesi konusunun yaygınlaştırılmasına özen gösterilmesi hüküm altına alınmıştır.

Geçici Koruma Yönetmeliğinde ise, uyum faaliyetleri noktasında herhangi bir hüküm bulunmamasına karşın geçici korunanlara sağlanacak hizmetler adı altında eğitim hizmetleri ve sağlık hizmetlerinden ayrıca bahsedilmiştir. Yönetmelikte sayılan tüm bu hizmetlerin yabancıların kurumlarla uyumu noktasında 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu çerçevesinde üçüncü kişilere ihtiyaç duymadan hizmetlerden faydalanabilmesi hedeflenmektedir.

2014-2018 yılları arasının kalkınmasını amaçlamak üzere hazırlanan Onuncu Kalkınma Planınının 348. tedbirine göz atılacak olunursa; ekonomik gelişmeler ve yürütülen dışa açılma politikaları ülkemizin göç alan ve veren ülke konumunu güçlendirmekte olduğundan, göç alanında güvenilir bir veri sisteminin oluşturulması, yurt dışında yaşayan vatandaşlarımızın ekonomik ve sosyal statülerinin güçlendirilmesi ve ülkemizle ilişkilerinin geliştirilmesi, göç ve uluslararası koruma alanında hukuki ve kurumsal düzenleme eksikliklerinin tamamlanması, uluslararası korumadan faydalananlar için sağlık, barınma ve eğitim sorunlarının giderilmesi ihtiyacının bulunduğu bahsedilmektedir. (Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2018)

Kalkınma planına dahi konu olan göç olgusu göç yönetiminde köklü değişikliklere gidilmesi yönünde doğal bir sürece itmiştir. Bu değişikliklerden bir kısmı ve en önemlisi eğitim alanında çocukların eğitime katılımının teşvik edilmesi, dil kursları vasıtası ile gerek çocuk gerekse yetişkinlerin Türkçe öğreniminin kolaylaştırılması, temel sağlık ihtiyaçlarını karşılayabilmek adına bilgilendirilmeleri ve diğer kurum ve kuruluşlarda yeterli hizmet olanağının sunulması gibi faaliyetlerdir.

Buradan yola çıkarak geçici korunanların ülkedeki kurumlarla uyumu doğrultusunda yapılan çalışmalara değinilecektir.

4.Geçici Koruma Altındaki Yabancıların Ülke Kamu Kurumlarına Uyumu Adı Altında Yapılan Çalışmalar

Yukarıda da bahsedildiği üzere öncelikli olarak temel gereksinimlerden olan eğitim ve sağlık konusunda bahsedilen kurumlarla uyum ve ahenk içerisinde olmak geçici korunanlar için olmazsa olmaz olarak değerlendirilmektedir.

Hem göçmenlerin kendisi hem de ev sahibi devlet, kurumlar ve toplumlar bütünleşmeden sorumludur. (Akıncı, Nergiz & Gedik, 2015: 70)

Geçici korunanların eğitim anlamında bilgilendirilmesi ve hatta bilgilendirmenin yanı sıra teşvik edilmesi eğitim ve beraberinde gelecek olan uyumun en önemli halkasıdır.

Bu anlamda teşvik ve bilgilendirme maksatlı olarak özellikle Suriyeli çocuklar için Milli Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü ile ortak çalışmalar yürütülmeye başlanmış ve uyum sürecinde en büyük paya sahip olan Türkçe dil kursları açılmış ve mesleki kurslar açılmak sureti ile göçmenlerin ekonomik ve sosyal hayata katılımı için birtakım adımlar atılmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı ve Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği iş

birliğinde, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü katılımı ile Suriyeli çocukların eğitime uyumunun sağlanması maksadı ile çalıştaylar düzenlenmiştir. Bu kapsamda, çalıştayların amacı Suriyeli çocukların dil bilmeyenleri için Türkçe dil kurslarına yönlendirilmesi ve dil kursunda Türkçe öğrenen çocukların ilköğretime adaptasyonunun sağlanmasıdır. Faaliyet sahası ise, okula gidemeyen Suriyeli çocukların tespitinin sağlanması ve okula teşvik amaçlı yapılabileceklerden ve dil kurslarına katılımın sağlanması ve yaş- seviye tutarsızlığı olan çocukların adaptasyonu boyutunda yapılabileceklerden oluşmaktadır. (Mili Eğitim Bakanlığı, 2018)

Örneğin, 10 yaşına gelmiş bir çocuğun o yaşa kadar eğitim görmemiş olması, Türkiye'ye geldiğinde 1. Sınıftan ve hatta dil bilmiyor ise, dil kursu seviyesinden başlaması, aynı sınıfa giden çocuklarla aynı yaş grubunda olmaması uyum sağlayabilmesini güçleştirecektir. Yaş olarak ve görünüm olarak diğerlerinin farklı olanın ortama ayak uydurması ve diğerlerinin arasında da kabul görmesi zor bir süreç olacaktır. Bu sürecin çocuklar üzerinde olumsuz psikolojik etkilerini azaltmak amaçlı çalışmalar yapılmakta ve çözüm önerileri geliştirebilmek adına çalıştay konuları olmaktadır. Konuya getirilen çözüm önerilerinden bir tanesi olan hızlandırılmış kurslar faal olarak kullanılmaktadır.

Yine Milli Eğitim Bakanlığı tarafından geçici korunanları da kapsayan tüm yabancı öğrencilerin eğitime devamsızlık yapmadan katılımının sağlanması için Şartlı Eğitim Yardımı modülü geliştirilmiştir. Türk Kızılay'ı, Milli Eğitim Bakanlığı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, UNICEF ortaklığında yürütülen bu proje yabancı öğrencilerin eğitime teşvikini amaçlamaktadır. Projeden faydalanmak isteyen yabancı öğrencilere belirli bir devamsızlık süresini aşmamaları şartı ile nakdi yardım yapılmaktadır. Bu sayede aile bireylerinin çocukları eğitim sahasına göndermeleri için bir teşvik edici bir rol üstlenmesini sağlamaktadır. (Milli Eğitim Bakanlığı, 2017)

Dil problemi geçici koruma altında bulunan Suriyelilerin ve diğer yabancıların eğitime uyum sürecinde ve sosyal hayata katılabilmeleri konusunda büyük bir engel teşkil etmektedir. Türkçe kurslarının düzenlenmesi projeleri de öğrencilerin eğitim sistemine ayak uydurmalarını kolaylaştıracak faaliyetlerden bir tanesidir. Bu doğrultuda Milli Eğitim Bakanlığı ayrı yaş seviyelerinde Yabancılar İçin Türkçe Öğretimi modülleri geliştirmiştir. Ayrıca, 06-12 yaş öğrencilerin seviyelerine uygun olarak planlanan Yabancılar İçin Türkçe Öğretimi Modülü de hazırlamıştır ve bu modül sayesinde halk eğitim merkezleri bünyesinde 06- 12 yaş öğrencilere de kendi seviyelerine göre kurs verilebilmektedir. (Milli Eğitim Bakanlığı, 2018)

Geçici koruma statüsü elde etmiş ancak çeşitli sebeplerle düzensiz göçmen haline gelmiş ve idari gözetim altında tutulan ve sınır dışı edilmek üzere birkaç ayı bulabilen bu süreç içerisinde ebeveynleri ile birlikte idari gözetimde kalması gereken çocuklar için eğitim sürecinden uzak kalmamaları anlamında bu süre içerisinde yabancıların idari gözetimde tutulduğu yer olan geri gönderme merkezlerinde eğitim verecek öğretmenlerin bulundurulması ve bu süre zarfında dahi eğitimden uzak kalmamaları da Göç İdaresi Genel Müdürlüğü ve Milli Eğitim Bakanlığı'nın en önemli projelerinden bir tanesidir.

Uygulamada yabancı çocukların eğitiminin önünde bir engel olarak görülen sorunlardan bir tanesi ise kurumların uygulamaya geçirdikleri bir sistem vasıtası ile çözülmüştür. Bu sorun geçici koruma başvurusunda bulunan çocuklar için yasal kalış başvurusu yapıldıktan sonra neticelendirme sürecinin uzun sürmesi ve bunun sonucunda yabancı kimlik numarası

olmaksızın eğitim sistemine kaydolamaması anlamına gelmekteydi. Bu manada haklarında yasal kalış başvurusu yapılan bu çocuklar için geçici olarak kimlik numarası verilmekte ve bu sayede eğitim kayıtları gerçekleştirilmektedir.

Yine bir başka uyum faaliyeti olan, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü sitesinde yayınlanan MUYU karakteri ile göçmen çocukların adaptasyon sürecini hızlandırmak ve tüm çocukların göçmen çocuklar için empati kurabilmelerini sağlamak üzere çalışmalar düzenlemiştir. Bu doğrultuda, ülke çapında göç konulu resim yarışmaları düzenlenmiş ve yoğun ilgi görmüştür. Site içerisine Türk kültürüne ait çeşitli karakterler, oyunlar, resimler ve hikayeler yerleştirilmiştir. MUYU karakterinin hikayeler anlattığı resim, boyama kitapları ve renkli kalemlerin bulunduğu eğitim setleri hazırlanmış ve çocuklara 81 ilde dağıtılmıştır. (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2018)

Çocukların uyumu ve adaptasyonunun sağlanması genel manada ailenin adaptasyonunun hızlanmasına yardım edecektir, zira çocuk okullarda öğrendiğini evde anlatacak veya heves içerisinde yeni bir dil öğrenirken ailesinin de bazı kelimeleri öğrenmesine yardımcı olacak ve hatta okullarda yapılan teşviklerle ailesinin de kurslara katılımının yolunu açacaktır.

Ancak bir başka konu üzerine odaklanılacak olunursa, yabancı öğrenciler genellikle devlet okullarını değil özel eğitim veren geçici eğitim merkezlerini tercih etmekteydi. Ancak yakın zamanda Milli Eğitim Bakanlığı tarafından bu eğitim merkezlerinin kapatılması kararı alınmıştır.

Geçici eğitim merkezlerinden bir tanesinde eğitim gören Suriyeli bir öğrenci ile yapılan söyleşi esnasında öğrencinin mevcuttaki okulunda Suriye uyruklu öğrenciler bulunduğunu ve bundan dolayı orada mutlu olduğunu, hepsinin arkadaş olduğunu, ayrılmak istemediğini ve Türk okuluna daha önce gittiğinde beğenmediğini dile getirmiştir. (ilkha.com.tr,2018) Bu söyleşiden anlaşıldığı üzere, yabancı öğrencilerin toplumla kaynaşmaktan ziyade bu okullarda eğitim görmek suretiyle halktan ayrıştırıldığı düşünülebilir. Çünkü aynı uyuktan bir kısım çocuğun kimi zaman kendi dillerinde eğitim gördüğü bu okullarda dışarıya kendini kapatan ve halkın içerisine karışması güçleşen bir sistemi yerleştirdiği ve kapatılması kanaatinin tarafımızca, uyum noktasında önemli bir hamle olduğu düşünülmektedir. Bir başka örnek verilecek olursa, Avusturya'da ilk ve ortaokullarda uygulamaya konacak olan Almanca bilgisi yetersiz olduğu tespit edilen çocukların bulunduğu sınıflardan alınarak Almanca eğitimi verilecek olan sınıflara alınması kararı halk ve pedagoglar tarafından eğitimde gettolaşmaya neden olacağı yönünde eleştirilmiştir. Almanca dilinde yetersiz olan çocukların çoğunun yabancı öğrencilerden oluşacağını ve sınıflarından koparılarak psikolojik açıdan kendini kötü hissetmesini sağlayacak bu uygulamanın ardından çocukların benzer ülkelerden gelen diğer yabancı çocuklarla ortak kültürlerini ve dillerini devam ettirmeleri ve Almancalarının da bu sebeple gerileyeceğini savunmuşlardır. (memleket.com.tr,2018)

Bu örnekle aynı pencereden bakılacak olunursa, yalnızca dil eğitimi için bir veya iki sene yeterli bulana kadar öğrencilerin karma sınıflardan uzaklaştırılması gettolaşmaya neden olacağı yönünde endişelerin ortaya çıkmasına neden olurken, Türkiye'de geçici eğitim merkezleri vasıtası ile geçici koruma altındaki bu öğrencilerin halktan tamamen uzaklaştırılması ve karma sınıflarda eğitim görmesinin önüne geçilmesinin daha büyük bir endişe sebebi olması gerektiği tarafımızca düşünülmektedir. Ve bu doğrultuda öğrencilerin en doğal uyum sürecinin gerçekleşeceği karma eğitimlerin yaygınlaştırılması daha doğru olacaktır. Milli Eğitim

Bakanlığı'nın kademeli olarak öğrencilerin resmi okullara kaydedilmesi çalışmaları da bu hususta yapılan önemli çalışmalardandır. Milli Eğitim Bakanlığı ve Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün verilerine göre, 1.047.536 olan Suriyeli eğitim çağındaki nüfusun kademeli olarak Millî Eğitim Bakanlığına bağlı resmî okullara kaydedilmesi çalışmaları devam etmektedir. Millî Eğitim Bakanlığına bağlı resmî (Geçici eğitim merkezleri dışında) okulda kitlesel göçle ülkemize gelen 475.152 geçici koruma altındaki Suriyeli öğrenci Türkçe müfredatla eğitim görmektedir ve 19 ilimizdeki 215 geçici eğitim merkezlerinde ise tamamı Suriyeli olmak üzere 108.604 öğrenci yoğun Türkçe öğretimi temel olmak kaydıyla eğitim görmektedir. Ayrıca açık okullara kayıtlı 16.718 öğrenci bulunmaktadır. Toplamda 655.075 öğrencinin 322.525'i yani %49,23'ü kız öğrenci, 332.550'si yani %50,77'si erkek öğrenciden oluşmakta ve kitlesel göçle ülkemize gelen bu öğrencilerin eğitime erişimi sağlanmaktadır. (Mili Eğitim Bakanlığı, 2018)

Çocukların zihinlerinin öğrenmeye daha açık ve berrak olduğu düşünülürse, eğitim çocukların bir arada uyum içerisinde olabileceği ve farklı kültürlerden ve coğrafyalardan gelmiş insanların farklarını yadığamadan doğal karşılanmasının küçüklükten itibaren öğrenileceği ve yabancı çocukların da yukarıda belirtildiği üzere Türkçe müfredat ile Türkçe öğrenimin kolaylaşacağı en uygun yerdir karma eğitim alanları. Bu öğretimi ile yetişen çocukların, büyüdüğünde ayrımcılığa ve dışlamaya sıcak bakması ve uygulaması pek de büyük bir olasılık olmayacaktır.

Bu anlamda Suriyelilerin uyum sürecini kolaylaştıracak en etkin çözümlerden birisi de başta lise ve ortaokul seviyesi olmak üzere Suriyeli çocukların okula gitme oranının daha da yükseltilmesidir. (Bostan, 2018: 58)

Eğitim sistemi gibi elzem konulardan biri olan geçici koruma altındaki yabancıların sağlık sistemine katılımı da büyük önem arz etmektedir.

En temel ihtiyaç ve haklardan biri olan hastalık durumlarında ve acil durumlarda hastanelerden faydalanmaktır. Her ne kadar hak olarak görülse de uyum başlığı altında değerlendirilebilecek bir konudur sağlık imkanlarına erişim ve diğer kamu kurumlarına erişim. Zira her faaliyetini kolaylıkla yerine getiremeyen her alanda birçok zorluklarla karşılaşan yabancıların buldukları ortama adapte olması beklenemez. Her alanda bir farklılaştırmaya gidildiği düşüncesi ile hareket eden göçmenlerin bir toplum ile kaynaşması büyük ölçüde zor görünmektedir. Hele ki sağlık gibi önemli ve hayati bir alanda karşılaşacağı engeller yabancıyı ötekileştirildiği duygusuna itmekle beraber toplumla olan bağını yok etme yönünde azaltacaktır.

Türkiye'de yabancıların sağlık sistemine olan erişimi yabancı kimlik numarası kazanması ile mümkündür. Yabancı kimlik numarası edinimi için yabancı geçici koruma statüsü talep etmek zorunda ve talep ettiği bu kalış izni uygun görüldüğünde kendisine bir yabancı kimlik numarası atanarak geçici koruma kimlik kartı verilmektedir. Geçici koruma izni verilen yabancıya genel sağlık sigortası prim ödemeleri AFAD tarafından karşılanmak suretiyle sağlık hizmetlerinden faydalanabilmektedir. (Geçici Koruma Yönetmeliği,2014: m.27)

Yabancıların ülke içerisindeki hak ve yükümlülüklerinin yabancıya öğretilmesi ve imkanlardan faydalanırken bildikleri doğrultusunda rahatlıkla hareket etmeleri uyum noktasında büyük önem arz etmektedir.

6.Keşfedici Araştırma Verileri

Türkiye'nin uygulamakta olduğu uyum politikasının bir sonucu olarak geçici korunanların ülkedeki kamu kurumlarında tüm iş ve işlemlerini üçüncü kişilerin yardımı gerekmeksizin gerçekleştirebiliyor olması ve bu kurumların tüm yabancıları hak ve yükümlülükleri hususunda gerekli bilgilendirmeleri yapması gerekmektedir. Yukarıda anlatılanların ışığında kurumlardaki tüm iş ve işlemlerini rahatlıkla gerçekleştirebilen yabancıların kurumlarla uyumu yakaladığı söylenebilir.

Bu noktada toplam 122 (yüzyirmiiki) Geçici Koruma statü sahibi yabancı ile yapılan ankette “Eğitim kurumları ile uyum sorunu yaşıyor musunuz?” “Sağlık kurumları ile uyum sorunu yaşıyor musunuz?” ve “Diğer kamu kurumları ile uyum sorunu yaşıyor musunuz?” soruları yöneltilmiştir. Sorulan sorulara verilen cevaplar SPSS veri analizi sistemi ile kıyaslama yapılarak değerlendirilmiştir.

Katılımcı yabancılaraya yöneltilen “Eğitim kurumlarında uyum sorunu yaşıyor musunuz ?” sorusuna verilen yanıtlar uyarınca geçici koruma altındaki yabancıların eğitim kurumu ile uyumları değerlendirilecektir;

Tablo 1. Geçici Korunanların Eğitim Kurumlarında Uyum Sorunu Yaşayıp Yaşamadığına İlişkin İstatistik

Statü		Eğitim Kurumlarında Uyum Sorunu Yaşıyor Musunuz?		Toplam
		Hayır	Evet	
Geçici Koruma	Sayım	116	3	119
	Statü İçindeki %	97,5%	2,5%	100,0%
Toplam	Sayım	116	3	119
	Statü İçindeki %	97,5%	2,5%	100,0%

Bu soru yabancılaraya yöneltilirken çocukları veya kendilerinin eğitim kurumları ile olan ilişkilerinin değerlendirilmesi istenilmiş, eğitim kurumları ile daha önce hiçbir iletişimi olmamış olan yabancıların cevapları boş bırakılmıştır.

Geçici koruma altındaki yabancıların %97,5'i eğitim kurumlarında uyum sorunu yaşamadığını dile getirirken, %2,5'i sorun yaşadığını dile getirmiştir. Araştırma neticesinde azımsanamayacak oranda büyük bir çoğunluğun sorun yaşamadığını dile getirdiği görülmektedir.

Geçici korunanların statü kazanmalarının kolay ve diğer statülere nispeten hızlı olması yaşanılabilir uyum problemlerini asgari seviyeye indirmiştir denilebilir. Buradan Suriyeli öğrencilere yapılan yukarıdaki bahsi geçen çalışmaların yeterli düzeyde olduğu yorumu çıkarılabilmektedir.

Ancak geçici koruma altındaki yabancıların eğitim kurumları ile sorun yaşamadıklarını dile getirmesi eğitim kurumları ile olan uyum noktasında ideal olduğu anlamına ne yazık ki gelmemektedir. Şöyle ki; 2017-2018 eğitim öğretim döneminde 976.200 okul çağındaki çocuktan sadece 610.398 tanesi kayıtlı öğrenci sayısını oluşturmaktadır. Türkiye’den sonra dünya genelinde en fazla Suriyeli sığınmacı barındıran ülkeler olan Lübnan, Ürdün, Irak ve Mısır ‘daki Suriyeli göçmenlerin okullaşma oranlarına bakıldığında, Türkiye’nin alt seviyede olduğu görülür: 2016 yılının sonunda Lübnan’daki Suriyeliler arasında okullaşma oranlarının %66, Ürdün’de %83, Irak’ta %100 ve Mısır’da %100 olduğu tespit edilmiştir. (Taştan, 2017, 29-30) Bu ülkelerin tamamının resmi dilinin Arapça olduğu düşünülürse, Türkiye’deki okullaşma oranının bu denli düşük olmasının başlıca nedeni olarak okul çağındaki çocukların Türkçe öğrenmemesi veya öğrenememesi gelmektedir yorumu çıkarılabilir. Sadece çocukların değil, yetişkin bireylerin eğitim sistemine katılım istatistiklerine bakılacak olunursa burada aynı problemden bahsedilebilir.

Buradaki istatistiklerden yola çıkarak her ne kadar yapılan anket sonucunda Suriyelilerin büyük ölçüde eğitim kurumları ile sorun yaşamadıkları görülse de esasında %44 oranında Suriyeli yabancıların çocuklarının eğitime katılmadıkları da aşikardır.

Ankete katılan geçici korunan yabancıların “Sağlık kurumlarında sorun yaşıyor musunuz ?” sorusuna vermiş oldukları cevaba bakıldığında;

Tablo 2. Geçici Korunanların Sağlık Kurumlarında Uyum Sorunu Yaşayıp Yaşamadığına İlişkin İstatistik

Statü		Sağlık Kurumlarında Uyum Sorunu Yaşıyor Musunuz?		Toplam
		Hayır	Evet	
Geçici Koruma	Sayım	122	0	122
	Statü İçindeki %	100,0%	0,0%	100,0%
Toplam	Sayım	122	0	122
	Statü İçindeki %	100,0%	0,0%	100,0%

Anket verileri ışığında geçici koruma statü sahibi yabancılardan ankete katılanların tamamının sorun yaşamadığını dile getirdiği görülmektedir.

Bunun nedeni olarak Geçici Koruma Yönetmeliği ile sağlık alanında düzenlemelere gidilmesi ve ücretsiz sağlık hizmetlerinden faydalanmasının sağlanması ve barınma ihtiyaçlarının karşılanması için geçici barınma merkezleri oluşturulması imkanı tanınması görülebilir. (Geçici Koruma Yönetmeliği, 2014: m.27) Tüm bu anlatılanlar geçici korunanların kurumlarla olan uyumlarında ve büyük oranda sağlık kurumları ile olan uyumunda büyük önem taşımaktadır.

Eğitim ve sağlık hizmetleri dışındaki kurumlar için diğer kamu kurumları şeklinde genelleme yapılmıştır ve yabancıların bir takım işlerinin olduğu tüm kurumlar için ‘‘Diğer kamu kurumları ile uyum sorunu yaşıyor musunuz?’’ sorusu yneltiľmiřtir.

Tablo 3. Geçici Korunanların Diğer Kamu Kurumlarında Uyum Sorunu Yaşayıp Yaşamadığına İlişkin İstatistik

Statü		Diğer Kamu Kurumları İle Uyum Sorunu Yaşıyor Musunuz?		Toplam
		Hayır	Evet	
Geçici Koruma	Sayım	122	0	122
	Statü İçindeki %	100,0%	0,0%	100,0%
Toplam	Sayım	122	0	122
	Statü İçindeki %	100,0%	0,0%	100,0%

Geçici koruma statü sahibi yabancıların sahip oldukları geçici koruma kartı ve kimlik numaraları sayesinde hiçbir kamu kurumunda işlemlerinde uyum problemi yaşamadıkları görülmektedir. Anket sorularını yanıtlayanlar özellikle daha önce verilen 98 ile başlayan kimlik kartlarına sahip oldukları zaman diliminde yeni basılan kartları ve 99 ile başlayan kimlik numarasını almadan önce kurumlardaki işlemlerini gerçekleştirmede sorun yaşadıklarını ancak yeni kartları edindikten sonra bu sorunun üzüldüğü ve işlemlerin gerçekleştirilmesi adına şahsi problemler dışında yabancı olmalarından kaynaklı sorun yaşamadıklarını dile getirmişlerdir. Bu anlamda geçici korunan Suriyelilerin zellikle Belediyelerde, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarında, Tapu Dairelerinde vb. kamu kurumlarında genel anlamda yabancı olmalarından kaynaklanan bir uyum problemi yaşamadıkları görülmektedir.

Tablo 4. Geçici Korunanların Türkçe Dil Seviyesi Analizi ve Kamu Kurumları ile Uyumuna Etkisi

Statü		Türkçe Dil Seviyesi				Toplam
		ok İyi	İyi	Orta	Kötü	
Geçici Korunmalı	Sayım	15	14	35	58	122
	Statü İçindeki %	12,3%	11,5%	28,7%	47,5%	100,0%
	Türkçe Dil Seviyesi İçindeki %	14,4%	10,2%	25,0%	48,7%	24,4%

Tablodaki veriler ışığında değerlendirildiğinde anket verileri Türkçe dil seviyesinin yabancıların kamu kurumlarıyla olan uyumu ile doğru orantılı olmadığını göstermektedir. Yabancıların Türkçe bilmemeleri kamu kurumları ile olan uyumunda sorun olarak görülmektedir denilebilir. Bunun nedenleri arasında Türkçe dışında konuşulan ortak bir dil ile -çoğunlukla İngilizce veya Arapça- iletişim kurulabilmesi gösterilebilir. En başından beri ülke politikası olarak benimsenen ve uyumun başlıca unsuru olarak görülen dil bilme olgusunun da kamu kurumlarında, eğitim ve sağlık kurumlarında sorun yaşama durumu ile doğru orantılı olmadığı gerek hastanelerde gerekse diğer kurumlarda farklı diller vasıtası ile iletişim kurma yoluyla sorunların çözülebildiği yorumu çıkarılabilir.

7.Sonuç

Bu çalışmada öncelikli olarak üzerinde araştırma yapılmış olan geçici koruma statü sahiplerinden ve bu statünün genel olarak tanımlanmasından yola çıkılmış ve uyum literatürü taraması yapılarak uyum süreci, geçici koruma statü sahiplerinin kamu kurumlarıyla olan ilişkileri ve bu doğrultuda uyum sağlanabilmesi adına yapılan çalışmalardan söz edilmiştir. Akabinde anket verileri ışığında geçici koruma sahibi Suriyelilerin kamu kurumları ile uyum sorunu yaşayıp yaşamadığı tespit edilmeye çalışılmıştır.

Ankette sorun yaşamak tabiri, katılımcıların yabancı olmasından kaynaklı olarak işini kolaylıkla halledememesi veya işini hiçbir şekilde halledememesi olarak değerlendirilmiş ve katılımcılara açıklanmıştır. Yasal kalış izni olan yabancıların bu noktada büyük ölçüde sorun yaşamadıkları işlerini halledebildikleri görülmektedir.

Anket soruları yöneltilen geçici korunanlar büyük ölçüde bireysel ve ekonomik şartlar göz ardı edilerek değerlendirildiğinde yalnızca yabancı olmasından kaynaklı olarak sorun yaşamadığını ifade etmiştir. Ancak ülkesinden ayrılmak zorunda kalan bu insanların sosyal çöküntüden çıkmaları ve Türkiye’de kurumlarla olan işlemlerini gerçekleştirebilme noktasında hayat şartlarını kolaylaştırmaları amacıyla özel danışmanlık ve bilinçlendirme faaliyetlerini artarak devam ettirmek gerekmekte ve yine genel kamu hizmetlerin yürütüldüğü merkezler ve iletişim noktaları ile ilgili bilgilendirmelerin yeterli bir şekilde anlatılması gerekmektedir. (Barın,2015: 47)

Türkiye’nin uyum literatüründe yalnızca yabancıların bulunduğu ortama ayak uydurmasından değil içinde bulunulan toplum ile karşılıklı bir uyumdan bahsedilmektedir. Bu noktada dil bilme durumuna bağlı olarak, herhangi bir şekilde Türkçe konuşamayan yabancıların üçüncü bir kişiye ihtiyaç duymadan işlerini halledilebilmesi durumu ülkemizde kurumların çalıştırdığı personelin niteliklerinin de değişmesi ile sağlanmıştır yorumu çıkarılabilir. Çalışmada da bahsedildiği üzere tercüman veya yoğun şekilde ortak kullanılan dilleri konuşma niteliğini haiz personel çalıştırıldığından yabancıların işlerini kolaylıkla halledebildikleri söylenebilir. Bu durumda yabancıların devlete uyumunun yanı sıra, devletin diğer kurumların özellikle eğitim ve sağlık kurumlarının da yabancılarla uyum sağladıkları görülmektedir. Yabancıların eğitim hakkından, sağlık hakkından ve bunun gibi bir çok yasal hakkından sorunsuz olarak faydalanabilmesi durumu devletin yabancılar alanında olumlu faaliyetlerde bulunduğu şeklinde yorumlanabilir. Ayrımcılık veya dışlama yapılmaksızın yabancıların sırf yabancı olmasından kaynaklı olarak birtakım haklardan faydalanamaması durumu insan hakları ihlali olarak

değerlendirilebileceğinden ihlale mahal vermeksizin ülkemizde yabancıların tüm bu yasal haklardan büyük ölçüde sorunsuzca faydalandığı görülmektedir.

Kaynakça

- Akıncı, Buket, Ahmet Nergiz ve Ercan Gedik (2015), "Uyum Süreci Üzerine Bir Değerlendirme: Göç ve Toplumsal Kabul", Göç Araştırmaları Dergisi, 70, s.58-83.
- Aslan, Mehmet, (26 Kasım 2016), Suriyeli Öğrenciler İçin Açılan Eğitim Merkezi Kapatılıyor, İlkha Haber, <https://www.ilkha.com/haber/45386/suriyeli-ogrenciler-icin-acilan-egitim-merkezi-kapatiliyor,07.03.2018>.
- Avusturya'da Yabancı Öğrencilere Getto Eğitime Tepki, (15.02.2018), Memleket Gazete, <http://www.memleket.com.tr/avusturyada-yabanci-ogrencilere-getto-egitime-tepki-1327671h.htm>, 02.03.2018.
- Barın, Hilal (2015), "Türkiye'deki Suriyeli Kadınların Toplumsal Bağlamda Yaşadıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri", Göç Araştırmaları Dergisi, 47, s.10-56.
- Bostan, Hakan (2018), "Geçici Koruma Kapsamı Altındaki Öğrencilerin Eğitim Hizmetleri", Göç Araştırmaları Dergisi, 4(2), s.38-88.
- Çağlayan, Savaş. (2011), "Göç Kavramı ve Kuramları" Kent Sosyolojisi, Editör: Fatime Güneş, Anadolu Üniversitesi AÖF Yayınları, Eskişehir.
- Geçici Koruma Yönetmeliği (2014), T.C. Resmi Gazete, 29153, 22 Ekim 2014.
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, (2018), Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelilerin İllere Göre Dağılımı, http://www.goc.gov.tr/files/files/24gecici_koruma_kapsamindaki_suriyelilerin_illere_gore_dagilimi_2_2_02_2018.jpg, 08.03. 2018.
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, (2018), MUYU, <https://www.uyumcocuk.gov.tr/tr>, 01.03.2018.
- Güncay, Sevede, (2018) Tarihsel Bir Gerçeklik: Göç, <http://andcenter.org/tr/bati-arastirmalari/goc-ve-multecilik/tarihsel-bir-gerceklik-goc/>, erişim tarihi: 13.12.2019.
- İneli Ciğer, Meltem (2016), "Uluslararası Hukuka Uygun Geçici Koruma Rejiminin Unsurları Üzerine", Göç Araştırmaları Dergisi, 62, s.62-92
- Karasu, Mithat Arman, (2017), "Göç Ve Uyum Sorunu", Uluslararası 11. Kamu Yönetimi Sempozyumu, Elazığ.
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), (2017), "Mülteci Çocuklara Şartlı Eğitim Yardımı" <http://www.meb.gov.tr/multeci-cocuklara-sartli-egitim-yardimi/haber/13820/tr> Erişim. Haziran 2017, 01.06.2017.
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), (2018) "Geçici Koruma Kapsamı Altındaki Öğrencilerin Eğitim Hizmetleri" https://hbogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_05/23115755_21-05-2018__Yinternet_BYIteni.pdf, 01.12. 2018.
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (2016). "Suriyeli Çocukların Eğitimi için Yol Haritası Belirlendi." <http://www.meb.gov.tr/suriyeli-cocuklarin-egitimi-icin-yol-haritasi-belirlendi/haber/11750/tr>, 01.12.2018
- "Mültecilerin Hukuki Durumuna İlişkin Sözleşme" (1951), Cenevre.
- Ozankaya, Özer, (1994), Toplumbilim Terimleri Sözlüğü, 8. Basım Cem Yayınları, Ankara.
- Perruchoud P., Redpath J. (2009), Göç Terimleri Sözlüğü, 2. Baskı, IOM.

Sağlam, Esra (2017), "Avusturya'daki Türk Göçmenlerin Entegrasyon Algıları", Göç Araştırmaları Dergisi, 142, s.140-169.

Şahin, Birsen (2008), "Almanya'daki Türk Göçmenlerin Sosyal Entegrasyonunun Kuşaklararası Karşılaştırması: Kimlik ve Ait Hissetme", Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları (HÜTAD) , (8) , 227-252 . Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/turkiyat/issue/16675/340989>

Türk Dil Kurumu, (2018),

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5a9439367527e6.80265613, 08.03.2018.

Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü,

http://www.goc.gov.tr/icerik6/giris-cikis_363_378_4708_icerik , 04.03.2018.

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı (2013) "Onuncu Kalkınma Planı" <http://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/11/Onuncu-Kalk%C4%B1nma-Plan%C4%B1-2014-2018.pdf>, 15.03.2018.

6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, T.C. Resmi Gazete, 28615, 11 Nisan 2013.

